

והנה הדברים לכאורה אינם מובנים דלמה להם לשנות את שם מי ששמו רחוב למה ה' להם לקרותו לוליאני אבל מדע שזהו הענין בכל מלכויות ממלכי הח' זה עלתם ברעותם שיסיו ישראל סריס למשמעתו ולפרוק עול התורה ומלות. הנה לזכ השם שיש לכ"א מישראל בקדושה הנה הם משימים לו שם אחר מסטרא דילהון והוא עלת הסט"א דהנה האדם מתנוגע ונמשך אחר השם והשם הוא כבית אחיזה של הכלי שנלקח כל הכלי ע"י. והנה הוא עלת הסט"א ליתן שם לישראל מסטרא דילהון וע"י קריאת השם הזה יומשכו ע"י תנועת כל הגוף וכל האיברים וכוחותיו.

הם לא ראו. וזהו פירשונו בטוב טעם מקראי קודש ויאמר מלך מלרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה וכו' ויאמר בילדכן את העבריות וכו' ותיראן המילדות וכו' ולא עשו וכו' ותחיינן וכו' כי יראו וכו' ויעש להם בתים ומה שיש לדקדק במקראי קודש הללו הם. ה' קו' כל המפרשים ויאמר מלך מלרים וכו' אשר וכו' ואח"כ ויאמר בילדכן וכו' ויאמר וכו' ויאמר ל"ל. ב' אשר שם האחת שפרה וכו' הוא ייתור לשון ואריכות ולא הל"ל רק ויאמר וכו' למילדות העבריות שפרה וכו' וכו' ג' ויאמר מלך מלרים שינה מפרעה למלך מלרים. ד' ותיראן וכו' ולא עשו וכו' ותחיינן וכו' מאי ולא עשו ומאי ותחיינן. ה' ויהי כי יראו וכו' ויעש להם בתים מהו המדה כל"מ. ועפ"י דרכינו הכל יתפרשו הדברים כמין חומר דהנה מלך מלרים זה דרכו ברעותי שיסיו ישראל סריס למשמעתו הנה להם שמות בכדי שיסיו נמשכין כל כחות הנפש אחרי שמו שהיה עפ"י עלת הסט"א וכו' ויאמר מלך מלרים (אשר זה דרכו כל היום) למילדות העבריות (מה אמר להן) אשר שם האחת (יהיה שמה שפרה ושם וכו') ובאמת הנה שמותיהן העבריות יוכ"ד ומרי"ם וכיון שהיה להם שמות אזי ה' בטוח שיתמשכו אחר השם וישמעו לעלתו) ויאמר אח"כ בילדכן וכו' ותיראן המילדות וכו' ולא עשו וכו' רק התייחסו לשמותיהם יוכ"ד ומרי"ם (ואת שנית) ותחיינן וכו' והנה כפי ראות עיני צער נראה כי דבר אחד טוב למשך מאלו השמות שמניחין לאדם חוץ שמו העיקרי

הדברים לכאורה אינם מובנים דלמה להם לשנות את שם מי ששמו רחוב למה ה' להם לקרותו לוליאני אבל מדע שזהו הענין בכל מלכויות ממלכי הח' זה עלתם ברעותם שיסיו ישראל סריס למשמעתו ולפרוק עול התורה ומלות. הנה לזכ השם שיש לכ"א מישראל בקדושה הנה הם משימים לו שם אחר מסטרא דילהון והוא עלת הסט"א דהנה האדם מתנוגע ונמשך אחר השם והשם הוא כבית אחיזה של הכלי שנלקח כל הכלי ע"י. והנה הוא עלת הסט"א ליתן שם לישראל מסטרא דילהון וע"י קריאת השם הזה יומשכו ע"י תנועת כל הגוף וכל האיברים וכוחותיו. ממילא יתמשך ח"ו הישראלי אחר עלתו לבטלהו מן התורה ומלות וליך אחר הסטרא דילהון ח"ו בכפירות ומדות רעות לחין משער המשכיל יבין הדבר אשר זה עלת הקליפה בדורותינו חלק ותמלא כן גם בנכונדלגר ונתן שמות לחמו"ע ודיחאל כי היה רולה שיתמשכו ח"ו אחר ע"ז שלו והם לא ראו להיקרא רק משמותיהם העבריים. והנה תראה גם בפרעה שה"י חכם גדול באילגונינות וידע שורש הענין. הנה תראה תיכף ישראלי הראשון שנכנס תחת ידו הוא יוס"ף תיכף שם לו שם כמ"ש ויקרא פרעה שם יוסף לפנת פענה וכו' ולא יוסף על אמ"ל הנה לאו סיפי רישי. וכל"ל הכולל דיוסף לא ראה להתייחס בזה השם אשר קראוהו פרעה (הגם שבדורו כלשון מלרים היה השם הזה מורה לחשיבות שררה וממשלה וכיו"ל) רק וילא יוסף על אמ"ל היינו בכל המכתבים והפקודות ששלח במכתב בכל אמ"ל כדרך המושג לא חתם ח"ע רק יוסף ולא לפנת פענה ולא נשתקע ממנו שם העברי (כי לא ראה להתפעל בתנועות גופו ע"י שם המלרי וכל"ל. הכן

שמה נודע יחוס משפחות לדורות עולם כי בניו לדורות עולם על שמו המוסף של אביהם וכן בני בניו לדורותיהם ויודעין גם אחר כמה דורות שזהו מן הבית הזה כגון משפחות ראפור"ט והורווי"ץ ושפיר"א והנה אמר הכתוב ויהי כי יראו המילדות וכו' ולא ראו להקרא בשם נוסף שקוראן פרעה. הנה ויעש להם (הש"י) בתים שילם להם שכרם בבתי כהונה ולוי. קנה ניכרים לעולם במשפחותיהם. זה כהן זה לוי. והבן כי נחמד ומעם הוא. ומעתה תוכל להתבונן הדבר הגדול הזה של"א שי"ו ח"ה שמות"ם והמשכיל ע"ד גם בגלות החל הזה נקרא סגור לבנו שנתהווה חלל מרבית ההמון ללכוד ולחוס להתייחס דוקא בשם היתן מאת הגוים והם כי לא להזכיר שם העברי הן המה כחות הע"ר אשר לא מצ"ה המה זכרבינו הם יושבים והמה קוץ מנאיר לבית יעקב (ואפשר זהו הענין הנראה לראשונים בקבלה ששולחין את האדם ליום הדין מה שמו והוא שוכח וכו' ואתה תבין) והנה לזה בא רמז הפס"ח אשר כל היום ה' שמו לא"ן או על"ה (וה' ע"ז של מלרים) וכן היום ואמרתם זכה פסח הלל ל"י שם הקודש העברי הכן הדבר.

הדבר) וזה אשר פירשונו ג"כ בפסוקים ויחי יוסף וכו' מאה ועשר שנים. וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וכו' הא תו ל"ל לא הל"ל רק וימת ויאסף וכו' אבל משמיענו שפטר בשם טוב היינו בשם יוסף הגם שמלך זה שמונים שנה שהרי נפטר בן מאה ועשר ושלשים היה כשמלך. עכ"ל לא נשתקע ממנו שמו העברי יוסף זה שמו לעולם וז"ש אח"כ ויישם בארון במלרים דהנה על הארונות של מלכים מליינים שמותיהם. קנה לא הושם על ארונו של יוסף לפנת פענה רק שם יוס"ף וז"ש אח"כ ואל"ה שמות צ"י. ו' מוסף על ענין ראשון שיוסף לא שינה את שמו כן צ"י עאלו וכו" נפקו. הגם שפרעה שם לכ"א שם מיוחד בעלת הסט"א שלו כמס"ל. הנה

אם לשנות שם לעז לשם בלה"ק שקורא לבתו ע"ש אמו

בע"ה
י"ג כסלו תש"מ
לאברד אחד.

הנה בדבר שמות של לעז שכתבתי שאף שהוא דבר מגונה אינו איסור שלכן חזינו שכמה שמות של לעז מכל מדינה ומדינה נעשו במשך הזמן דגלות הארון שנתחלפו המדינות, שאף שמסתמא צווחו מתחלה נשתקעו השמות בין ישראל עד שנקראו כבר לשמות ישראל ובשמות נשים הם ביותר אצלנו שאנו מבני אשכנז הם משמות אשכנז ומגולי ספרד הרבה שמות משל ספרד וגם גאוני עולם מגדולי הראשונים כבעל המ"מ ששמו היה רבינו וידיאל וכמה גאוני כדמשכחיגן בתשובות ראשונים וגם שם מיימון אביו של הרמב"ם כנראה שהוא שם לעז, שלכן ח"ו לנו לומר שלא עשו כהוגן דאחרי שכבר נתרגלו ישראל באלו השמות אין בהן שייכות למעם הגנאי ואין לשנות לקרא שם בנו או שם בתו על שמות הוקנים והזקנות שנקראו בשמות

לעז שהוא ענין כבוד המשפחה אף שהם מדור הקודם שעכ"פ איכא עליו לכבדם וכ"ש כשיש עליו לקרא על שם הוריו ממש שחייב בכבודם וגם בדברי חז"ל במדרשים איתא שקורין עכשיו הבנים והבנות ע"ש דורות הקודמים צריך לקרא כפי השם שנקראו אף שהוא שם לעז בלא שינוי. ולכן כשתלד אשתך תחיי בשעה טוב ומצולחת והולד תהא בת תקרא אותה על שם אמן ע"ה. אבל מכינו שאמן ע"ה מתה צעירה בימים וגם שלא כדרך סתם מתים יתנה כדאי לקרא משמות אמן רק שם גיטל, כי שם דריזל בהוספת הדלת לא ידוע לי איזו שם הוא ובלא שום מובן, ולהוסיף עוד שם משמות הצדקניות שבקראי שלדעתי היה טוב אם אפשר בשם חנה ותקרא גיטל חנה, וגם יש לקרא גם חנה גיטל, ואין פקידא בזה.

שם אמו
לעז
10:3

(1)

*בני נפחלי וכו' זכולן כחוב לצני ובלן כחוב צני כ' מורי
 זכפלאה ז"ל דושה רצינו ע"ה ידע סכום כולם
 זפרט לפירש"י שהי' זשכה אחת עם ונין דכי תשא רק
 הי' לך לידע פרט כל זצט וכיון זידע פרטי איך
 השצטיס ונפחלי הי' האחרון ידע ומילא ולא לך עוד
 למונת אותם לכך קאמר בני נפחלי וסנה יש לומר דתיצת
 זני זלל למו"ד מורה שמה אותם זפירוש גמור זכיקצ
 אותם זשמוס משה"כ לצני דושמוע זידע שכן הס זייכיס
 לאורו זצט ולשון בני זושמוע שמה אותם זפועל ולכן
 נראה דכזר כ' ה"מז"ן דזה הי' זכי' לזשאל סכל אחד
 עזר לפכי משה ועין עוצה של משה וזכרתו עשה זו
 כושס לעוצה ואס לא הי' מושה זפועל נפחלי הי' זה
 מופסיד זכי' זו לכך מנה גם אותם זפועל הגם זלל הי'
 לריכיס להנוכות עוד ולזה זייקל לכוז בני דושמוע
 זמנה לזודיע כזה להאחריס זודלחי הי' לך למונת
 זאשמועינו זמנה גם חלו לעוצה:

מצב הדגלים - מצב נצח

במדרש (זמדנר ז - ג) "איס על דגלו
 זאותות" הה"ד (שה"ש ז - י) "מי זאת
 הנשקפה" וכו', קדושים וגדולים היו
 זשאל זדגליהם וכל העכו"ס מסתכלין
 זהם וזמהין זאומרים מי זאת הנשקפה
 וכו' זאומרים להם העכו"ס "שוזי שוזי
 השולמית" (שה"ש ז - ח ועי' שס זמדנרש)
 הדצק לנו זואו חללינו זאנו עושים אחס
 שלטונים הגמונים וכו' זשאל זאומרים
 "מה תחזו זשולמית" (שס) "מה גדולה
 אחס וזחיס לנו שמה" כמחולת המחנים"
 (שס סוף הפסוק) שמה יכוליס אחס
 לעשות לנו כגדולה שעשה האלקיס
 זמדנר" וכו', ע"ש. זזאגרת זימן
 מהרמז"ס ז"ל הגירסא "כמחולת
 המחנים" שמה כמו זחר סיני מחנה מול
 מחנה, שהי' מחנה מלאכיס מול מחנה
 זשאל, ע"כ. זזאמת ז' הגירסאות עוליס
 זקנה אחד כפי' הרמז"ן המוצא לעיל
 זזמשכן הי' הזיור של מעמד הר סיני
 זנקמת, זזאמת זהו הזיור האמימי והנלחי
 של כלל זשאל, כמו שנזאר להלן.

בהקדמה לספר חרדים (ומקורו זתשו')

ומה זמשמע ממכתבך ששם צפרה הוא מלשון צפור
 לא מסתבר אלא יותר נוטה שהוא מלשון השקפה ומלשון
 נהורא אך שאיכא גם רמו לצפור, וגם שם פיגא אינו
 שייך לפיגל אלא כשהוא צפור לשם פיגל אבל כשנקראת
 פיגא אינו ענין לשם פיגל והוא מכוונה אחרת שלא
 ידוע לנו מקור שם זה.
 ובאם ליכא שום טעם לשום שם יש ודאי לבחור
 בשם אחד מהנביאים והצדיקים שבקראי או למי
 שהכנותו בדור זה לצדיק וגאון ואף כשהוא חי.
 והנה בעצם הא מצינו הרבה שמות של אמוראים
 שנקראו בשם דארמית כגון ר' פפא ור' זביד ומר זוטרא
 ומר קשישא ומר יגוקא ועוד הרבה ומהגאונים רובם נקראו
 בשם ארמית, אך אולי יש לומר דארמית שאני כדאיתא
 בז"ר' סוטה פ"ז ה"ב לא תהא לשון ארמי קלה בעיניך
 שהרי הוא נמצא בתורה ובנביאים ובכתובים, וגם עיקר
 הגמ' דבבלי וירושלמי הוא בארמית ותרגום אונקלוס
 הוא בארמית ותקדיש הוא בארמית שלכן אולי גם
 השמות עדיפי, וגם הרבה שמות דארמית היו בעולי
 בבל ושמות אנשי כנה"ג היו רובן דארמית ואף שאיתא
 במדרשות שלא היו שמותיהן נאים לא משמע שהוא
 זבשביל שהיו ארמית וגם לא נאמר שם בלשון גנאי
 אלא לומר שם לענין המעשים שהיו טובים שזה מיפה
 את הכל.
 והנה יש מקום לומר דזה ששיבחו תו"ל ויק"ר ל"ב
 בגלות מצרים שלא שינו את שמותן הוא לקודם מתן תורה
 שלא היה חיוב גדול בשביל קיום המצות דבני נח
 ובפרט שחלק גדול מישראל עבדו ג"כ ע"ז ורובן לא
 מלו את בניהם עד סמוך להגאולה כשהיו צריכין לאכול
 הפסח שמל אותן יהושע ומשמע שהיה רוב גדול לבד
 שבת לוי שהם מלו את בניהם כדכתיב ובריתך ינצורו
 בברכת משה ואף שפרש"י על אלו שנולדו במדבר היה
 זה גם במצרים כמפורש במדרשות, שלכן בשביל האמונה
 שיגאלו ורצו שהיו ניכרין שהם זשאל הנהיגו להקפיד
 שלא ישנו את שמם ולא ישנו את לשונם ומטעם זה שייך
 זה להגאולה משום שבשביל אמונת הגאולה הקפידו על
 זה, אבל אחר מתן תורה אין לנו חיוב מדינא וגם לא
 לעניני זחירות ומוסר אלא מה שנצטוונו התרי"ג מצות
 לדורות והמצות שנצטוו לשעה וכפי שנאמרו בתורה
 שבעל פה ולכן לא הקפידו ע"ז רבותינו דהא אף עניני
 זחירות ומוסר ומעלה נמי נאמרו מסיני עיין בריש
 פרקי אבות ברע"ב ולא היה זה בקבלה שכן איכא מעלה
 גם אלאחר מתן תורה אלא שבוכות זה נגאלו אבותינו
 שאפשר לפרש שהיה מעלה דובר טוב רק אצלם כדלעיל
 ולא אחר מתן תורה. ואף שמתברר כן מסתפינא לומר
 זה בלא ראיות גדולות.

משה פיינשטיין

3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

21

חמשה חומשי תורה וכו'. "ויצדל אלקים צין האור וצין החושך" כנגד ספר במדבר שהוא מצדיל צין יואלי מצרים לצאי הארץ, ע"כ הנוגע לעניינינו. והנה ציאור דצריהם הק' כמו שכתבנו למעלה שצדור יואלי מצרים היחה ההשגחה גלוי' בצחינת אור, משא"כ צדור צאי הארץ כנ"ל, אמנם אור וחושך מהוים יחד יום אחד, דצאמת גם כשצאו לארץ עדיין מצצ הדגלים קיים, אולם בנסתרה, בצחינת חושך.

11 ו'ולרא דצרי המדרש הי' אפשר לפרש דספר במדבר מצדיל צין כלל ישראל וצין האומות, וזהו "צין האור וצין החושך", כי ב'ספר המדבר נקצע ענין הדגלים, שמצצ כלל ישראל תמיד הוא "סציצ למשכן יחנו" ו'כמו דאיחא במדרש הנ"ל, שהשיצו צני"י לאמות העולם "שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלקים במדבר", והיינו שהשיצו שזה הוא מצצינו תמיד, וכנ"ל צסס ס' החרדים, כי מצצ הדגלים נצחי הוא; בשעה שהיו ישראל במדבר נצקיים צהם "וראו כל עמי הארץ כי שם הי' נקרה עליך ויראו ממך" (דצרים כח - י), כי הי' גלוי לכל העמים שצני"י הם עם הי' וסציצ למשכן יחנו, וגם בגלות נשאר

1 (הרשצ"א) דגם כשהיו צארך ישראל איש תחת גפנו, מ"מ חנייתם היחה סציצ לירושלים וצית המקדש, היינו דכמו שהמצצ של הר סיני הי' צהתגלות - מחנה ישראל מול מחנה מלאכים ואח"כ בנסתרה ע"י הדגלים במדבר שלא הי' כ"כ בגלוי כמו צהר סיני, ומ"מ גם במדבר הי' נראה קדושתם וגדולתם כלשון המדרש, ובמפורש צפסוק (במדבר יד - יד) "אשר עין צעין נראה אתה הי' וענך עומד עליהם" וכו', ואח"כ כשנכנסו לארץ נסתרה עוד יומר, שלא הי' השגחה הי' עליהם כ"כ בגלוי, אמנם חידשו לנו הראשונים דמצצ הדגלים עדיין קיים וישראל צני"מ שהם, פונים לירושלים ולצית המקדש, וכמו שהציא המצריים דאף "שהגופים רחוקים הלצצות קרובות" וכדכתיב (זכרי' ז - י) "כארצע רוחות השמים פרשתי אתכם", מארצע רוחות העולם פונים צני"י לאמצע הישוב, לנקודת המרכז, למקום השכינה, דצכל מצצ של כלל ישראל אף כשהם בגלות צהסתרה חוץ הסתרה, מ"מ דגלים הם וסציצ למשכן יחנו" 11

במדד"ש רצה (צראשית ג - ה) אמר ר' סימון הי' פעמים כתיב כאן אורה כנגד

ה"אור" של הדגלים אלא שהוא צהסתרה, כי אור זה משעת תחילת הצריאה הוא, אור נצחי, אור המאיר על צני"י ומצדיל אותם מן העמים.

1 ו'אלה תולדות אהרן ומשה - These are the descendants of Aaron and Moses. We are all acquainted with the Akeidah that Abraham performed, but we do not pay sufficient attention to an Akeidah that was carried out by Moses. Moses' Akeidah was perhaps more awesome and terrifying than Abraham's. After Abraham offered Isaac, the two of them returned from Mount Moriah with great happiness. Moses never experienced this satisfaction; in his case, the Ribbono shel Olam requested and received his sacrifice.

The simple right to leave a last will and testament, to die in one's own bed surrounded by his children, was denied to Moses. Moses died alone on a mountain. Before he died he did not lay his hands on Gershom or Eliezer, his sons, but rather on Joshua the son of Nun. Moses' power was bestowed on Joshua and not on his own progeny.

11 More tragic still was the fact that Moses' children do not appear in the book of Jewish genealogy. Moses twice counted the Jews, and also counted the tribe of Levi. Initially, the Torah states: These are the descendants of Aaron and Moses on the day that the Lord spoke to Moses at Mount Sinai. The Torah should have listed the generations of Moses, his own children, along with the generations of Aaron. Yet the subsequent verses ignore Moses entirely and center around Aaron alone: These are the names of the sons of Aaron: Nadab the firstborn, Abihu, Eleazar, and Ithamar. Where are Moses' children? The Torah is silent. Where are the generations of Moses? The Torah does not tell us. Moses did not merit the normal satisfaction of flesh and blood—to be reborn through a child, to live again through the child, to feel the great joy that upon his own death his progeny will remain.

7
אברהם
בני

3

Moses had two children. Of course he loved them both, the same way that Abraham loved Isaac. The Creator asked both Abraham and Moses to give up their children, to sacrifice them on the altar. Unlike Abraham, no angel called to Moses: *Do not stretch forth your hand to the lad, nor do the slightest thing to him* (Gen. 22:12). The knife mercilessly tore apart the relationship between Moses, Gershom and Eliezer. In the book of Judges (18:30), Moses' son Gershom was not designated as "ben Moshe" but "ben Menasheh" (Bava Basra 109b), because Moses' children no longer belonged to him.

For the receiver of the Torah, for the teacher of Klal Yisrael, it is prohibited to have a connection to one's family. He is the father of Israel; every Jew has an equal share in him. It is prohibited for one individual to have a closer relationship than anyone else. Moses' Torah scroll must be inherited equitably by all. The Torah is analogized to a desert in the sense that it is free to all for the taking (see Rashi 21:18). The receiver of the Torah in this sense is also a desert, belonging to everyone.

At the burning bush, God told Moses: *Take your shoes off your feet, because the place upon which you stand is holy soil* (Ex. 3:5). *Take your shoes off your feet*—cast off any private matters, your human, personal needs. *Because the place upon which you stand is holy soil*—because your place in the history of Israel is filled with sanctity and purity, it is prohibited for you to involve yourself in private family life. (Beis Yosef Shaul, Vol. 4, pp. 92-94)

התלמידים קרויים בנים

ואלה תולדות אהרן ומשה (ג, א)

ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה, לפי שלמדו תורה. מלמד, שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (רש"י)

דאגת הרב להצלחת תלמידו צריכה להיות כמו דאגת אב להצלחת בנו. ומהי הדרך להצליח?

חז"ל גילו לנו את הסוד: "מה יעשה אדם ויחכם? אמר להן: ירבה בישיבה, וימעט בסחורה. אמרו: הרבה עשו כן ולא הועיל להם! אלא: יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, שנאמר 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'. מאי קמ"ל? דהא בלא הא לא סגי" (נדה ע"ב).

אדם שכל ימיו יתפלל ולא יתמיד - לא יהיה חכם. אדם שכל ימיו יתמיד ולא יתפלל - ג"כ לא יחכם. חצי צריך להגיע מהאדם עצמו, וחצי הוא יקבל בסייעתא דשמיא.

ביד המלמד הופקד ילד בן חמש, שש או שבע. כדי שילד זה ייעשה ברבות הימים תלמיד-חכם, נדרשים שני החלקים: הלימוד והסייעתא דשמיא. נמצא, שמלמד הנכנס לכיתה ומלמד את הילדים עם כל המסירות ובמקצועיות שאין כמוה, אם הוא לא כיוון בתפילת שמו"ע להצלחת תלמידו, הוא עשה רק חצי עבודה! אף אחד לא ידע זאת, רק הקב"ה, אך חוסר ההצלחה ח"ו יתייחס אליו!

מלמד לא תמיד חש צורך להתפלל על ילד חלש, משום שכשלונו של הילד אינו מעיק עליו. הוא עושה את עבודתו כראוי, וזהו! אך אם הוא היה מכיר בעובדה שה' יתברך הפקיד ילד זה בידו, וחז"ל הקדושים אומרים שהתלמידים קרויים בנים, היה יודע גם שהוא אחראי על כל מעשיהם!

מלמד אינו פועל יום, הוא אינו פקיד. הוא בבחינת רופא, רופא נפש! וכשם שרופא צורך לדאוג לבריאותו של החולה, כך חובה על המלמד לדאוג שכל תלמידו יצליחו. עם איכפתיות, עם תפילות ותחנונים, עם עצות, עם דפיקות בלב, להשקיע את הכל! זו אינה ה'תפארת' של המקצוע, זהו עצם המקצוע!

אדם יכול לעסוק במלמדות ולהישאר בגדר 'בעל בית', אם יחסו לענין הוא כאל 'יום עבודה'. במצב כזה כמעט ואין הבדל אם מלמדים חומש ומשניות או שנושא הלימוד הוא טכנאות או תפירה... מאידך, אם התחושה היא שהופקדו בידו נשמות טהורות, ועל כף המאזניים מונח עתיד תלמידי החכמים של הדור הבא, על מלמד כזה אמרו חז"ל: "כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

9

9
מסכת
פסחים

7
מסכת
פסחים

28

(4)

10
הנהגה

בהפטר (הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימדד וכו'.
ביומא (כב, ב) : אר"א כל המונה את ישראל עובר בלאו, שנאמר "והיה מספר זכר". ובסוף ברכות (סב, ב) אמר: הריני מכשילך בדבר שאפילו תגוקות של בית רבן יודעים אותו, דכתיב (שמות ל, יב) "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו וגו'". ועוד אמאי לא מביא מריש וישלח (בראשית לב, יג) "כחול הים אשר לא יספר מרוב". ויעויין חידושי אגדות¹. ונראה דישראל כשהן דבוקים זה לזה נמשלים לעפר. ועפר אם מונח על גבי קרקע

מבטל בטיל, וכמו שאמרו (ביצה ת, א) : מכניס אדם (מלוא) קופתו עפר, (ועושה בו כל צרכו²...). והוא שיחד קרן זוית³. אבל חול הוא מחלקים קטנים נפרדים. ואברהם — כן יעקב טרם הוליד שבטים — היו רוצים שיתפשט שיטתם באלהות ויתפרסם. לכן הבטיח לאברהם (בראשית יג, טז) כן יעקב בויצא (כת, יד) "והיה זרעך כעפר הארץ". וכמו שאמרו (תהלים מז, י) "גדיבי עמים נאספו", שמתוספים גרים בבואם לארץ ישראל ורואים בכבוד ישראל שהם עובדים לאל אחר⁴ וכו', וזה "כעפר"⁵. אבל מעת שהוליד יעקב שבטים, וראה כי בזה יתפרסם האלהות ולא ישכח מפי זרעו, היה ירא להיפוך, פן יתערב זרעו בעמים ויתבולל בהם, כמו שבארתי בריש וישלח על הפסוק (לג, יח) "דווחן את פני העיר". לכן ביקש "הצילני נא מיד אחי" — שלא יתבולל בעשו, רק שיעקב יהיה לגוי מצוי⁶ ונפרד ממנו. לכן אמר (שם לב, יג) "ואתה אמרת... ושמתי את זרעך כחול הים"⁷. אף שהיה מהם כתות נפרדים, ומהם אשר רק שם ישראל נקרא עליהם⁸, בכל זאת לא יהדפו

אתם האומות⁹, שהיו כחול אשר הוא בריח בעד גלי הים. כן (ישעיה יז, יב). "המון עמים כהמון ימים יהמיון"¹⁰, וישראל כחול נגד גליהם, שהגרועים שבישראל מתקבצים להכלל נגד רצון ההתבוללות. אולם כל זה במנין כל הכלל כשהוא מונח אצל הים, שזה ידעינו מו"נשאו איש כופר נפשו" שמנה משה כן דוד כלל ישראל¹¹. אבל למנות חלק, שצריך לענין פרטי, כמו פייסות, וכמו מנין דשאלו שהיה לסיבה, היינו לילך להכות פלשתים או עמלק¹², זה יוענא דאסור מקרא דהושע, שאמר "אשר לא ימר ולא יספר", שזה "לא ימד" שהוא לטול חלק וחלק למדוד, וגם כן אסור לספור¹³. לכן אמר הושע (א, ט) "לא עמי הקה וכו' והיה מספר בני ישראל כחול הים" — שהם נפרדים, אבל נגד גלי הים לבלי להתבולל כולם שוים, ויסבלו גירוש ושלל, ויהיו לבו, ובכל זאת יהיו כחול, שהוא חומה נגד גלי הים השוטף, המה האומות¹⁴. לכן בשביל זה (סוף פסוקנו) "והיה במקום אשר (יאמר להם) לא עמי (אתם) יאמר להם בני אל חי". ודייק היטב.

"יְכַלְהֶעַם רְאִים אֶת־הַקּוֹלֹת" — שהיו רואים את הנשמע ושומעים את הנראה².

השמים ושמי השמים נפתחו לפני ישראל במעמד סיני. רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי נגלו להם. "פְּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ד' עִמָּכֶם"³. "אָתָּה דִבַּר אֶת דְּבַעַת פִּי ד' הוּא הָאֱלֹקִים"⁴. אחרי ספירת מ"ט ימי העומר והמשכת מ"ט שערי בינה, הגיעו בשבועות לשער הנוף. הוא השער שעל ידו מתגלה אלקות שלמעלה מכל סדר השתלשלות העולמות. ולפיכך, "אלו קרבנו לפני ה' סיני, ולא נתן לנו את התורה דינו"⁵. למה דינו? אלא שאמנם תכלית מעמד סיני היא קבלת התורה, אבל משהגענו באותו מעמד לדרגת הראייה בכל הקדושה וכל הנצחיות של התורה ומצוותיה, היינו מקיימים את כל התורה, אף מבלי ציווי מיוחד מהשם. "היו רואים את הנשמע". את אשר אצלנו הוא בתורת קבלת עול, ציות, שמיעה ("וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי"; "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שָׁמַע אֱלֹהִים"⁶). היו הם רואים. ואף על פי כן: "היו שומעים את הנראה". אף על פי שראו את כל הטוב הגלום ואת כל האור הגנוז בתוך כל מצוה ומצוה, קיימו וקיבלו בכל זאת עליהם לשמור ולעשות לא בשביל אותה הראייה, אלא בתורת שמיעה וקבלת עול. "הנה שמע מִנְּבַח טוֹב"⁷. עיקר קיום המצוות הוא רק לעשות ציווי של הקדוש ברוך הוא, ולא בשביל הטעמים של המצוות, אפילו הטעמים היותר נשגבים והיותר נעלים. ולכן: "אוזן ששמעה על הר סיני בְּיַלִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" והלך וקנה אדון לעצמו, תירצע"⁸. אין אומרים כן על כל עבירה אחרת: אוזן ששמעה על הר סיני לא תעשה עברה פלונית והלך ועשה, תירצע, אלא דוקא בעברת "אֶהְבֶּתִי אֶת־אֲדֹנָי"⁹. העבדות קשורה בחוש השמיעה. כל עיקרה של העבדות — הציות והשמיעה, ולכן: "חָרְשׁוּ — גוֹתֵן לוֹ דָּמִי כוֹלוּ"¹⁰. בלי כח השמיעה אינו ראוי כל עיקר להמכר כעבד. ושמיעה זו נמסרה כולה

11
הנהגה

במעמד סיני לאדון העולם. "בְּיַלִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים". "עבדי ולא עבדים לעבדים"¹¹. זה שהלך וקנה אדון לעצמו, קלקל ופגם בחוש השמיעה שלו, ב"אוזן ששמעה על הר סיני", ולכן תירצע. הוא "שהיו רואים את הנשמע", ובכל זאת "שומעים את הנראה".

5